

„Žena‘ není kostým“: Metajazyková práce v eseji „J.K.
Rowlingová píše o důvodech, proč se vyjádřila k
otázkám pohlaví a genderu“

Marie Kolaříková

5. ročník bakalářského studia

Anglistika-amerikanistika

Ústav anglického jazyka a didaktiky

Abstrakt

Tato práce se věnuje kategorii *žena* v eseji „J. K. Rowlingová píše o důvodech, proč se vyjádřila k otázkám pohlaví a genderu“. Pomocí metody členská kategorizační analýza rozebírá, jaká jsou podle spisovatelky kritéria pro zařazení do této kategorie, zda do kategorie řadí liminální skupiny trans žen a trans mužů, a zda některé své osobní zkušenosti považuje za typicky ženské. Hlavním zjištěním je, že pro spisovatelku je ženskost dána biologii lidského těla, ženy jsou podle ní spojeny společnou biologickou realitou. Trans ženy proto považuje za ženy pouze tehdy, když podstoupily fyzickou tranzici. V případě trans mužů Rowlingová implikuje, že jejich nesoulad s jejich ženskými těly je ve skutečnosti transformovaný nesoulad se sexistickými požadavky společnosti.

Klíčová slova

Analýza diskurzu, členská kategorizační analýza, gender studies, J. K. Rowlingová, trans lidé

Poděkování

Ráda bych poděkovala svým přátelům Marianě Müllerové a Albertu Maršíkovi za jejich rady a připomínky.

1. ÚVOD

Britská spisovatelka J. K. Rowlingová vyvolala v posledních letech kontroverzi svými postoji k transgender komunitě. V prosinci 2019 vyjádřila nesouhlas s neprodloužením pracovní smlouvy poradkyně Mayi Forstaterové (Rowlingová, 19. 12. 2019) v souvislosti s jejími tweety o trans lidech (Forstaterová, 3. 9. 2018; 25. 9. 2018). Dne 6. 6. 2020 pak spisovatelka zveřejnila tweet, v němž kritizovala použití trans-inkluzivní fráze „lidé, kteří menstrují“ namísto slova „žena“ (Rowlingová, 6. 6. 2020). V odpověď na negativní reakce své názory rozvedla nejprve ve vlákně tweetů (Rowlingová, 7. 6. 2020) a dále pak v eseji na svých webových stránkách (Rowlingová, 10. 6. 2020).¹

V eseji si lze všimnout několika zásadních momentů, jež se staly podkladem pro tuto práci. Za prvé v ní Rowlingová vyjadřuje své obavy ohledně eroze pojmu *žena*. Dále je podstatné, že se Rowlingová věnuje vztahu kategorie *žena* a skupin trans žen a trans mužů. Významné také je, že spisovatelka v eseji sdílí své osobní zkušenosti, které formovaly její postoj k otázkám genderu. Na základě těchto postřehů vykrytalizovaly následující badatelské otázky:

- 1) Jak J. K. Rowlingová definuje kategorii *žena*?
- 2) Jaký je v eseji vztah kategorie *žena* a skupin trans žen a trans mužů?
- 3) Prezentuje Rowlingová svoje osobní zkušenosti v něčem za typicky ženské?
Pokud ano, jaké vlastnosti tak kategorii *žena* připisuje?

¹Všechny následující citace pochází z tohoto zdroje. Ukázky eseje jsou v mém vlastním překladu.

2. METODOLOGIE

Členská kategorizační analýza (ČKA) je metoda etnometodologie a konverzační analýzy vycházející z badatelské činnosti sociologa Harveyho Sackse. ČKA se věnuje tomu, jak mluvčí kategorizují osoby určitého společenství, případně sebe samé. Podstatným aspektem kategorií je, že nejsou vytvářeny badatelem, ale samotnými členy daného společenství. Každá kategorie má své kategoriálně vázané predikáty, tj. vlastnosti, jež jsou pro danou kategorii typické (Watson, 1983). Kategorie jsou vždy vybírány z určitého souboru kategorií, např. kategorie „češtinář“ ze souboru „učitelé na střední škole“. Každý jedinec vždy patří do více kategorií, proto nese výběr konkrétní kategorie v textu pragmatický význam a poskytuje základ pro porozumění situaci nebo pro jednání (srov. např. Sacks, 1995; Nekvapil, 2017; Fitzgerald – Housley, 2015; Hagren, 2020; Havlík, 2009; Nekvapil – Leudar, 2006).

Tato metoda se zdá adekvátní k rozboru toho, jak spisovatelka J. K. Rowlingová vytváří kategorii *žena* v souboru *pohlaví/gender*, jak do souboru, jehož kategorie vnímá binárně jako *muž – žena* staví liminální skupiny trans lidí, i jak skrze tento soubor interpretuje svoje zkušenosti. Rozebíraný text je persvazivní povahy a proces kategorizace v něm má značné politické implikace. Na podkladu poznatků z gender studies lze využít ČKA k rozboru spisovatelčiny politické ideologie.

3. DEFINOVÁNÍ KATEGORIE ŽENA

Esej *J.K. Rowlingová píše o důvodech, proč se vyjádřila k otázkám pohlaví a genderu* lze považovat za metajazykovou. Rowlingová v ní nepoužívá kategorii *žena* samozřejmě, spisovatelka své chápání této kategorie podrobně vysvětluje, a to v následujících odstavcích:

„Přečetla jsem všechny argumenty týkající se toho, že ženskost nespočívá v těle s pohlavními znaky, a tvrzení, že biologické ženy nemají společné zkušenosti, a také je považují za hluboce misogynní a zpátečnické. Je také zřejmé, že jedním z cílů popírání důležitosti pohlaví je podkopat to, co někteří vidí jako krutě segregáční myšlenku, že ženy mají své vlastní biologické reality nebo – což je stejně ohrožující – sjednocující reality, které je spojí do koherentní politické třídy.

Ale, jak mnoho žen řeklo přede mnou, ‚žena‘ není kostým. ‚Žena‘ není myšlenka v hlavě muže. ‚Žena‘ není růžový mozek, záliba v botách Jimmy Choo ani žádná jiná sexistická představa, která je nyní z nějakého důvodu považována za pokrokovou. Navíc, ‚inkluzivní‘ jazyk, který ženy označuje za ‚menstruátory‘ a ‚osoby s vulvou‘, mnoho žen vnímá jako dehumanizující a ponižující. Chápu, proč aktivisté za práva transgender osob považují tento jazyk za vhodný a laskavý, ale pro nás, které jsme byly terčem ponižujících nadávek od násilných mužů, to není neutrální, je to nepřátelské a odcizující.“

V úryvku autorka komentuje dva úhly pohledu, jimiž podle ní společnost vytváří kategorii *žena*. První je postavený na hmotě lidského těla. Kategorie *žena* zde spočívá v „těle s pohlavními znaky“. Tato metoda kategorizace přisuzuje ženám „společné zkušenosti“, protože to jsou „biologické ženy“, jejichž tělo má jiné vlastnosti než tělo mužské. Spojují je sdílené „biologické reality“ a blíže nespecifikované „sjednocující reality, které je spojí do koherentní politické třídy“. S tímto úhlem pohledu se autorka ztotožňuje. Jeho odmítání považuje za „hluboce misogynní a zpátečnické“.

Mohlo by se zdát paradoxní, že v následujícím odstavci Rowlingová považuje za „nepřátelské a odcizující“, když jsou ženy kategorizovány jako „menstruátoři“ a „osoby s vulvou“, tj. skrze vlastnosti jejich těl. Nabízí se však interpretace, že Rowlingová sice považuje *ženu* za biologickou kategorii, odmítá ji však vnímat analyticky skrze kterýkoliv z pohlavních rysů ženského těla. Kategorii *žena* chápe vždy holisticky.

Druhý úhel pohledu vnímá kategorii *žena* jako něco netělesného. *Žena* je v tomto pojetí „kostým“, „myšlenka v hlavě muže“, „růžový mozek“, „záliba v botách Jimmy Choo“. Tento způsob kategorizace Rowlingová odmítá a považuje za „sexistický“. Spisovatelka se pokouší toto chápání kategorie *žena* v očích čtenáře diskreditovat, proto tvrdí, že je vytvořena z predikátů, jež lze považovat za genderové stereotypy (růžová barva, záliba v botách). Ze stejného důvodu naznačuje, že abstraktní, netělesná kategorizace lidí na *muže* a *ženy*, snižuje tyto kategorie na „kostým“, tj. něco povrchního, co lze v krátkém čase změnit, nebo dokonce klamavého, co skrývá pravou povahu osoby. Za zmínku také stojí, že takto vytvořenou kategorii *žena* kritizují v jejím textu ženy („jak mnoho žen řeklo přede mnou“), ale používají muži („myšlenka v hlavě muže“), čímž dává najevo, že tento způsob kategorizace považuje za nástroj útlaku žen muži.

První způsob, jak lze v eseji Rowlingové vytvořit kategorii *žena*, odpovídá pojmu Westbrook a Schilt (2014, s. 33–34) „určení genderu založené na biologii“ („biology-based determination of gender“, přeložila MK), totiž určení genderu na základě vrozených vlastností lidského těla, jako jsou genitálie, chromozomy a hormony. Druhý koncept by se pak dal považovat za její chápání kontrastujícího konceptu „určení genderu založené na identitě“ („identity-based determination of gender“, přeložila MK), určování genderu na základě toho, s jakým genderem se daný člověk identifikuje a zda jeho okolí považuje jeho identitu za legitimní. Střet těchto dvou různých pojetí genderu stojí v centru eseje Rowlingové. Následující dvě kapitoly mapují toto napětí při kategorizaci trans žen a trans mužů.

4. KATEGORIE ŽENA A TRANS ŽENY

Rowlingová staví trans ženy v souboru členských kategorií *muž – žena* do různých pozic. V následující ukázce je mezi trans ženy a kategorií *žena* postavena bariéra:

„Stovky e-mailů, které jsem dostala v posledních několika dnech, dokazují, že eroze [pojmu *žena*] znepokojuje mnoho dalších stejně jako mě. Není dostatečné, aby ženy byly spojenci trans lidí. Ženy musí přijmout a uznat, že mezi trans ženami a nimi samotnými neexistuje materiální rozdíl.“

V tomto úryvku Rowlingová trans ženy z kategorie *žena* vyčleňuje, protože je mezi nimi „materiální rozdíl“, totiž rozdíl spočívající v jejich tělech, a jak již bylo řečeno, Rowlingová trvá na kategorizaci genderu na základě lidského těla. Začlenění trans žen do této kategorie považuje její „[erozi]“.

Zařazení trans žen v souboru členských kategorií *gender* se v pojetí J. K. Rowlingové však pohybuje na škále, jak ilustruje následující ukázka:

„Náhodou znám sebeidentifikovanou transsexuální ženu, která je starší než já a úžasná. Ačkoli otevřeně mluví o své minulosti homosexuálního muže, vždycky jsem měla potíže vnímat ji jako něco jiného než ženu, a věřím (a určitě doufám), že je naprosto šťastná, že prošla tranzicí. Protože je však starší prošla dlouhým a náročným procesem hodnocení, psychoterapie a transformací rozdělenou na jednotlivé fáze. Současný nárůst trans aktivismu naléhá na odstranění téměř všech robustních systémů, kterými museli zájemci o změnu pohlaví projít. Muž, který nemá v úmyslu podstoupit operaci a brát hormony, si nyní může získat osvědčení o změně pohlaví a být ženou v očích zákona.“

V úryvku Rowlingová nejprve zmiňuje „sebeidentifikovanou transsexuální ženu“, kterou nedokáže vnímat jako „něco jiného než ženu“. Tato osoba v jejím chápání spadá do kategorie *žena*, nebo je jí velmi blízko. Dále pak autorka popisuje proměnu, kterou tato osoba prošla, tj. „dlouhý a náročný proces hodnocení, psychoterapie a transformaci

rozdělenou na jednotlivé fáze“, aby odůvodnila, proč tuto trans ženu vnímá jako *ženu*, nikoliv jako *muže*. Zvláštní význam zde lze přisoudit „transformaci rozdělené na jednotlivé fáze“, protože z celého procesu je toto část, kde dochází ke změně těla.

Trans žena, kterou Rowlingová vnímá jako *ženu*, je stavěna do kontrastu s (hypotetickou) trans ženou, kterou spisovatelka popisuje jako „muže, který nemá v úmyslu podstoupit operaci a brát hormony“. V textu lze spatřit, že trans žena je kategorizována Rowlingovou jako *muž*, ale „v očích zákona“ je kategorizována jako *žena*. Rowlingová u této osoby zdůrazňuje, že nepodstoupila operaci (nejspíše transformaci penisu ve vulvu) a nebere hormony, čímž vysvětluje, proč ji ona nekategorizuje jako *ženu* a vytváří polemiku se zákonem, který by ji jako *ženu* vnímal.

Westbrook a Schilt (2014, s. 42) tvrdí, že v situaci, kdy je nutné trans ženy integrovat do společnosti a ideologie určení genderu založeného na biologii se dostává do konfliktu s ideologií určení genderu založeném na identitě, stávají se určité vlastnosti těla (například druh genitálií) symbolickým indikátorem genderu. To dovoluje inkluzi trans lidí, jež nenarušuje binární pohled na gender. O vlastnosti těla se opírá i metoda kategorizace, kterou aplikuje Rowlingová na trans ženy. Trans žena je kategorizována jako *žena* za těch podmínek, že si nechala změnit tělo, totiž prošla hormonální tranzicí a chirurgickou změnou pohlaví.

V další části textu zapojuje spisovatelka do argumentace svoje osobní zkušenosti:

„Jsem na očích veřejnosti už více než dvacet let a nikdy jsem veřejně nemluvila o tom, že jsem přeživila domácího násilí a sexuálního napadení. [...] Zmiňuji tyto věci nyní ne proto, abych získala soucit, ale ze solidarity s obrovským množstvím žen, které mají podobné zkušenosti jako já, a které byly nazývány nesnášenlivými kvůli obavám ohledně prostorů pro osoby jednoho pohlaví.“

V ukázce se Rowlingová kategorizuje jako „přeživší domácího násilí a sexuálního napadení“. Dále pak tuto kategorii propojuje s kategorií *žena*, zažívat domácí a sexuální násilí je něco, co se stalo velkému množství lidí v kategorii *žena*. Spisovatelčina zkušenost s násilím je interpretována skrze její genderovou identitu.

Skrze genderovou identitu je také vysvětleno chování člověka, jež byl vůči Rowlingové násilný:

„Podařilo se mi s obtížemi uniknout z mého prvního násilného manželství, ale nyní jsem vdaná za skutečně dobrého a zásadového muže, v bezpečí a jistotě, které bych nikdy, ani za milión let nečekala.“

Spisovatelka zde kategorizuje svého druhého manžela jako *dobrého a zásadového muže*, čímž implicitně vytváří druhou kategorii mužů, *špatných a bezzásadových*. K první kategorii je vázaný predikát *bezpečí a [jistota]*, ke druhé predikát *násilí* (viz „moje první násilné manželství“). V kategorii *muž* existuje pro Rowlingovou významná podskupina mužů, jež zároveň patří do kategorie *útočník* a v kategorii *žena* existuje významná podskupina, jež je zároveň kategorizována jako *napadený*.

Protože kategoriální rozdělení *útočník – napadený* je v textu pevně propojeno s kategoriemi *muž – žena*, jsou trans ženy vnímány jako potenciální oběť či zdroj nebezpečí podle toho, je Rowlingová kategorizuje v rámci genderu:

„Kdybyste mohli vstoupit do mojí hlavy a vidět, jak se cítím, když čtu o trans ženách, které zemřely v rukou násilných mužů, našli byste solidaritu a spřízněnost. [...]. Stejně jako ženy jsou nejvíce ohroženi sexuálními partnery.“ Trans ženy jsou v této ukázce kategorizovány jako potenciální *napadený*, nikoliv *útočník*. Jak lze z textu vyčíst, trans ženy, které jsou oběťmi, jsou blíže kategorii *žena*, stávají se oběťmi „stejně jako ženy“. Kategorie *útočník* je v ukázce opět spojena s kategorií *muž*, trans ženy umírají „v rukou násilných mužů“.

Jsou-li trans ženy kategorizovány jako *útočníci* jsou zároveň kategorizovány jako *muži*:

„Chci, aby trans ženy byly v bezpečí. Zároveň nechci, aby biologické dívky a ženy byly méně v bezpečí. Když otevřete dveře toalet a převlékárny pro jakéhokoli muže, který věří nebo cítí, že je ženou – a jak jsem řekla, osvědčení o genderové identitě lze nyní udělit bez nutnosti chirurgického zákroku nebo hormonální léčby – pak otevřete dveře pro všechny muže, kteří chtějí vstoupit. To je prostá pravda.“

Když Rowlingová varuje před nebezpečím, které podle ní pro „biologické dívky a ženy“ představuje trans žena na dámských toaletách a převlékárnách, nazývá ji „mužem, který věří, nebo cítí, že je ženou“ a zdůrazňuje, že nemá podstoupený „chirurgický zákrok“, ani „hormonální léčbu“. Tělo, jeho hormony a genitálie, v textu Rowlingové rozhodují o tom, kdo může být zařazen do kategorie *oběť* a kdo do kategorie *útočník*. Trans žena, která své tělo nezměnila, je zobrazena jako potenciální útočník. Westbrook a Schilt (2014, s. 45–46) popisují, jak ideologie biologického genderu vnímá jako zdroj nebezpečí v prostorech určených pro ženy především penis. V eseji Rowlingové je ohrožení podobně biologicky založené, v prostoru „toalet a převlékárny“ jsou jím kromě penisu i mužské hormony.

Rowlingová vybudovanou spojitost mezi mužským tělem a potenciálním napadením ženy vztahuje ke své kritice změně skotské legislativy týkající se trans lidí:

„V sobotu ráno jsem četla, že skotská vláda pokračuje se svými kontroverzními plány týkajícími se uznání genderové identity, což v podstatě znamená, že vše, co muž potřebuje k tomu, aby se ‚stal ženou‘, je říct, že je ženou. [...] Strávila jsem většinu soboty v temném místě uvnitř své hlavy a vzpomínky na vážný sexuální útok, který jsem utrpěla ve svých dvaceti letech, se mi opakovaly pořád dokola. Ten útok se odehrál v době a na místě, kde jsem byla zranitelná, a jeden muž využil příležitosti. Nemohla jsem ty vzpomínky vytěsnit a měla jsem potíže ovládat svůj hněv a zklamání nad tím, jak podle mého názoru moje vláda lehkomyšlně zahrává s bezpečím žen a dívek.“

Rowlingová v této pasáži kritizuje skotskou vládu, že vytváří kategorie *muž – žena* na základě sebeidentifikace. Dovolit „muži, který se ‚stal ženou‘, [tím, že řekl,] že je ženou“ vstupovat do prostorů pro ženy, je vnímáno jako „[lehkomyšlné zahrávání] s bezpečím žen a dívek“. Jako argument, že ženám hrozí nebezpečí, když se lidé s mužskými těly dostanou do kategorie *žena*, používá spisovatelka analogii se sexuálním útokem, který se jí stal v mládí. Její útočník je kategorizován jako *muž* a Rowlingová je napříč esejí kategorizována jako *žena*.

5. KATEGORIE ŽENA A TRANS MUŽI

Část eseje věnovaná trans mužům začíná popisem situace v britském lékařství, kde stále více mladých dívek žádá o možnost tranzice v muže, a stručnou úvahou o tom, zda tito lidé tak nečiní pod vlivem manipulativního obsahu na sociálních sítích. Následuje pasáž, v níž se spisovatelka pokouší situaci mladých trans mužů interpretovat skrze svoje zkušenosti:

„Texty mladých trans mužů odhalují skupinu pozoruhodně citlivých a chytrých lidí. Čím více jsem četla jejich vyprávění o genderové dysforii s vnímavými popisy úzkostí, disociací, poruch příjmu potravy, sebepoškozování a nenávisti k sobě samému, tím více jsem přemýšlela, zda kdybych se narodila o 30 let později, bych také nezkusila změnu pohlaví. Pokušení uniknout ženství by bylo obrovské. V pubertě jsem bojovala s těžkou obsedantně-kompulzivní poruchou. Pokud bych našla na internetu komunitu a empatii, které jsem v okolí najít nemohla, věřím, že bych mohla být přesvědčena, abych se proměnila v syna, kterého by můj otec dle svých vlastních slov preferoval.“ Spisovatelka kategorizuje sebe v pubertě a trans muže jako *osoby s psychickými problémy*. Ona „bojovala s těžkou obsedantně-kompulzivní poruchou“, oni trpí „úzkostí, disociací, [poruchami] příjmu potravy, [sebepoškozováním] a [nenávistí] k sobě [samým]“. Rowlingová své problémy interpretuje skrze svůj gender („pokušení uniknout ženství“) a spekuluje, zda by před třiceti lety také neusilovala o to dostat se

z kategorie *žena*, kdyby měla tu možnost, protože by tím unikla i psychickým problémům. Kategorie *žena* je v této části eseje propojena s kategorií *lidé s psychickými problémy*.

Text dává najevo, že psychické problémy nejsou nicméně součástí biologické kategorie *žena*, Rowlingová netrpěla obsedantně-kompulzivní poruchou kvůli svému ženskému tělu, ale kvůli tomu, že je jako žena nechtěná. Kdyby byla „syn“, kdyby patřila do kategorie *muž*, choval by se k ní její otec lépe. Zkušenosti Rowlingové slouží v textu jako argument, že trans muži trpí psychickými problémy, protože s nimi nejsou ve společnosti jako ženy chytěni, a aby se problémů zbavili, chtějí kategorii *žena* uniknout.

Osobní zkušenosti Rowlingové jsou v následujícím odstavci použity jako argument proti povolení tranzice mladým trans mužům:

„Jelikož jsem v osmdesátých letech neměla reálnou možnost stát se mužem, musely mi s mými psychickými problémy, stejně jako se sexualizovaným dohledem a soudy, které mnoho mladistvých dívek dostanou do konfliktu se svým tělem, pomoci knihy a hudba. Naštěstí jsem našla svůj smysl pro odlišnost a své protichůdné pocity ohledně mého ženství reflektované v dílech ženských spisovatelek a hudebnic, které mě ujišťovaly, že navzdory všemu, co sexistický svět hází na ženská těla, je v pořádku necítit se růžově, rozevlátě a poslušně uvnitř své hlavy; je v pořádku cítit se zmateně, temně, jak sexuálně, tak i nesexuálně, nevědět, co nebo kdo jste.“

V tomto odstavci lze opět spatřit kontrast biologicky definované kategorie *žena* s kategorií *žena* definovanou na základě společenské identity. Rowlingová v textu tvrdí, že „ženským tělům“, tj. *ženám* kategorizovaným biologicky, je vnucována identifikace s kategorií *žena* definovanou společensky, jsou jim vnucovány kategoriálně vázané predikáty *cítit se růžově*, *cítit se rozevlátě* a *cítit se poslušně*, a naopak jsou jim odírány predikáty *cítit se zmateně*, *cítit se temně*, *cítit se jak sexuálně*, *tak i nesexuálně* a *nevědět*,

co nebo kdo jste. Zdrojem tohoto vnucování a odpírání je „sexistický svět“, společnost, ve které spisovatelka a trans muži žijí.

Rowlingová vnímá snahu stát se mužem, jako snahu uniknout „[psychickým problémům]“ a „[sexualizovaným dohledům a soudům]“. Právě sexualizované dohledy jsou důvodem, proč se podle ní lidé s ženskými těly „dostanou do konfliktu [se svým] tělem“. Výraz „dostat se do konfliktu [se svým] tělem“ lze mimo jiné interpretovat jako rozhodnout se projít tranzicí v opačný gender. Trans muži jsou v chápání J. K. Rowlingové v konfliktu se společensky vytvořenou kategorií *žena* a věří tomu, že pokud se zbaví ženského těla, budou osvobozeni od útlaku, ve kterém je drží sexistická společnost.

Spisovatelka se pomocí analogie s vlastní zkušeností pokouší dokázat, že tranzice není řešením, jež trans muži hledají. Ona, která patřila do stejné kategorie jako oni, tj. *lidé s psychickými problémy* a považuje za původ svých i jejich psychických problémů sexismus své společnosti, a podařilo se jí uzdravit, aniž by své tělo musela proměnit v mužské. To, co jí pomohlo, bylo, že „našla svůj smysl pro odlišnost a své protichůdné pocity ohledně svého ženství reflektované v dílech ženských spisovatelek a hudebnic“. Esej implikuje, že pokud Rowlingové pomohlo umění, mohlo by něco podobného pomoci i trans mužům. Trans muži tak podle Rowlingové nechápou, v čem spočívá jejich problém, když se necítí být ženami: jsou přesvědčeni, že se jejich situace zlepší, když přestanou spadat do kategorie *žena* založené na biologii, ale podle spisovatelky by se měli spíš soustředit na vzdor vůči kategorii *žena* založené na identitě.

Spisovatelčino nalezení pomoci v umění stvořeném „[ženskými spisovatelkami a hudebnicemi]“ naznačuje, že ten, kdo může pomoci ženám s jejich psychickými problémy, jsou především další ženy. Implicitně se zde opět objevuje motiv sdílené reality žen, která jim dává vzájemné pochopení a politický potenciál. Spisovatelka tak vytváří ideologii ženského těla, *žen* definovaných biologicky, které odmítáním identity *žena*, se mohou bránit sexistickému nastavení své společnosti.

6. ZÁVĚR

Tato analýza ukazuje, že J. K. Rowlingová vytváří kategorie *muž – žena* na základě biologických kritérií. Kategorizovat gender na základě společenských kritérií a identity je v její eseji vnímáno jako povrchní, nebo dokonce jako forma útlaku. Když kategorizuje trans ženy jako *ženy*, nebo *muže*, rozhodujícím kritériem pro ni je, že daná osoba prošla hormonální terapií a operací genitálu. Trans ženy, které fyzickou transformací neprošly, vnímá jako potenciální zdroj nebezpečí, v případě, že by jim dovolen vstup do prostorů pro ženy. Jako argument používá svoje zkušenosti s násilím, které interpretuje skrze svůj gender.

Otázka, na základě jakých kritérií kategorizovat gender trans mužů, není pro spisovatelku relevantní a nedává na ni jednoznačnou odpověď. V části eseje věnovávané trans mužům Rowlingová uvažuje nad jejich důvody projít tranzicí. Trans muži podle ní věří, že jejich životy budou lepší, zbaví-li se ženských těl, jejich skutečný problém je však sexistická společnost a její kritické pohledy. Vidí přitom paralelu mezi nimi a svým nesouladem s rolí ženy v období dospívání.

Feminismus J. K. Rowlingové je feminismem ženského těla: ženské tělo sjednocuje ženy do společné reality, ženské tělo je ohroženo násilím mužského těla, ženské tělo je materiální skutečností, jež vzdoruje sexistickým požadavkům společnosti. Rowlingová věří, že odmítáním genderu jako kategorie vytvořené společenskou identitou a důrazem na tělo, odmítá sexismus a útlak žen. Paradoxně tím však gender jako nástroj útlaku spíše upevňuje. Muži v její eseji nejsou agresory, protože byli k určitému způsobu chování k ženám vychováni, jsou jimi, protože jejich tělo agresivitu obsahuje. Esej nevidí jako řešení mužského násilí na ženách v tlačení mužů k zodpovědnosti za jejich činy, ale segregaci mužských a ženských těl. Osudy žen v jejím textu jsou také vedeny jejich těly, sdílená realita ženského těla přisuzuje všem majitelům ženského těla stejné potřeby a odebírá jim možnost vlastního rozhodnutí jak se svými těly zacházet. Esej nenabízí možnost gender rozvolnit a udělat z něj prostor pro svobodnou sebeinterpretaci, k tomu je totiž její pojetí genderu příliš pevné, příliš zakotvené v pevné hmotě lidského těla.

ZDROJE:

Esej

Rowlingová, J. K. (10. 6. 2020). J.K. Rowling Writes about Her Reasons for Speaking out on Sex and Gender Issues. *jkrowling.com*. Dostupné na adrese: <https://www.jkrowling.com/opinions/j-k-rowling-writes-about-her-reasons-for-speaking-out-on-sex-and-gender-issues/>

Tweety

Forstaterová, M. [@MForstater]. (25. 9. 2018). *Bunce does not [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: <https://x.com/MForstater/status/1044596769978544128?s=20>

Forstaterová, M. [@MForstater]. (3. 9. 2018). *I share the concerns [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: <https://x.com/MForstater/status/1036375232062337025?s=20>

Forstaterová, M. [@MForstater]. (3. 9. 2018). *Some transgender people [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: <https://x.com/MForstater/status/1036375232062337025?s=20>

Forstaterová, M. [@MForstater]. (25. 9. 2018). *Yes I think that [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: <https://x.com/MForstater/status/1044588721423638529?s=20>

Rowlingová, J. K. [@jk_rowling]. (19. 12. 2019). *Dress however you please [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: https://x.com/jk_rowling/status/1207646162813100033?s=20

Rowlingová, J. K. [@jk_rowling]. (6. 6. 2020). *'People who menstruate.'* [...] [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: https://x.com/jk_rowling/status/1269382518362509313?s=20

Rowlingová, J. K. [@jk_rowling]. (7. 6. 2020). *If sex isn't real... [...]* [Tweet]. Twitter. Dostupné na adrese: https://x.com/jk_rowling/status/1269389298664701952?s=20

Sekundární zdroje

Hagren, K. I. (2020): Membership categorisation analysis. *Handbook of Pragmatics*, 23, s. 40–55.

Havlík, M. (2009): Diskurzívní praktiky křesťanských kazatelů při konstituování standardního relačního páru „my“ – „oni“. *Slovo a slovesnost*, 70(2), s. 83–99.

Nekvapil, J. (2017): Členská kategorizační analýza. In: P. Karlík – M. Nekula – J. Pleskalová (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. Dostupné na

adrese: [https://www.czechency.org/slovník/ČLENSKÁ KATEGORIZAČNÍ ANALÝZA](https://www.czechency.org/slovník/ČLENSKÁ_KATEGORIZAČNÍ_ANALÝZA).

Nekvapil, J. – Leudar, I. (2006): Prezentace událostí 11. 9. 2001: Bush, bin Ládín a jiní v interakci. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42, s. 353–377.

Housley, W. – Fitzgerald, R. (2015): Introduction to Membership Categorisation Analysis. In: R. Fitzgerald – W. Housley (eds.), *Advances in Membership Categorization Analysis*. Londýn: SAGE Publication Ltd., s. 97–128.

Sacks, H. (1995): *Lectures on Conversation*. Cornwall: Tj. Press Ltd.

Watson, R. (1983): The Preservation of Victim and Motive in Discourse: The Case of Police Interrogations and Interviews. *Victimology*, 8(1-2), s. 31–52.

Westbrook, L. – Schilt, K. (2014): DOING GENDER, DETERMINING GENDER: Transgender People, Gender Panics, and the Maintenance of the Sex/Gender/Sexuality System. *Gender and Society*, 28(1), s. 32–57.